

ניצחון כפול

עיון בפרשת השבוע על פי ה"רלי יקר"

1. דברים כ"א, י'

כִּי תֵצֵא לְמִלְחָמָה עַל אֹיְבֶיךָ וַנִּתְּנָה יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּיָדְךָ וְשִׁבִיתָ שְׂבָיִו:

2. כלי יקר דברים כ"א, י'

כי תצא למלחמה וגו'. מהו כי תצא הל"ל כי תלך, או כי תלחום, ומהו למלחמה ללחום מבעי ליה, כי למלחמה משמע שאין אתה לוחם כ"א למען ראות המלחמה באת, על אויביך כנגד מבעי ליה, ושבית שביו כפל הלשון, ואע"פ שאמרו רז"ל (סוטה לה ע"ב) שבא לרבות כנענים שבתוכו מ"מ הל"ל ושבית שבי שביו למה לי, והנה מקום אתי לפרש זה בשני פנים, האחד הוא, כדרך שפירש הרמב"ן פרשה זו על פסוק כי תצא מחנה על אויביך ונשמרת מכל דבר דע, היינו דבור דע והוא לשון הרע כדי שלא יהא ביניהם מחלוקת ויכו ביניהם מכה רבה מאד יותר מן האויבים, וזה דבר ברור שכשאין שלום בין הלוחמים הרי הם מנוצחים כמו שקרה לפריצי ישראל בבית שני, לכך אמר כי תצא בלשון יציאה מיעט המלחמה הפנימית תוך העיר, לומר שדווקא כצאתך העיר תפרוש כפך למלחמה אבל בתוך העיר יהיה שלום ביניכם, ודווקא למלחמה תצא ולא ממלחמה, ודווקא על אויביך תצא ולא על אוהביך לרעך כמוך, ושבית שביו של השונא ולא שתבקש לצוד את חבירך במצודתך, כי כל אלו דברים המזיקין במלחמה ואם את כל אלה תעשה אז ונתנו ה' אלהיך בידך אבל לא זולת זה:

הדרך השני, שבא לבטל דעת יצרן הרע, אשר ישיאך לומר הלא שבויה זו באתה לירי ע"י כחי ועוצם ידי ונכנסתי בסכנת המלחמה עד שנצחתי ולמה יטיל ה' עלי כל התנאים הללו מגלוח ונוול, על כן הקדים לו לומר שקר אתה טוען כי לא בכחו יגבר ורק את אשר הורישך ה' אותו תירש ואין אתה הלוחם רק כי תצא מביתך לראות המלחמה אשר קדמך כבר מן השמים הכוכבים ממסילותם, וז"ש למלחמה לאותה מלחמה שהתחלתה היתה כבר על אויביך עליו ממש מן השמים מעל ולא מכנגד ממך כי כבר ישלח ה' חציו ויפיצם, ושבית שביו של הקב"ה כי כבר נשבית ע"י המלחמה ויען כי חפץ ה' לעשות לך שם תפארת בכל הארץ שתקרא המלחמה על שמך, ע"כ ונתנו ה' אלהיך בידך, כי כפי הנראה לכל

העמים כאילו ירך עשו ויכלו להם אבל האמת אינו כן כי יד ה' עשתה זאת ומפני הכבוד נתנו בידך:

3. בראשית א', ו'-

(ו) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי רְקִיעַ בְּתוֹךְ הַמַּיִם וַיְהִי מַבְדִּיל בֵּין מַיִם לְמַיִם: (ז) וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת הָרְקִיעַ וַיַּבְדֵּל בֵּין הַמַּיִם אֲשֶׁר מִתּוֹת לְרְקִיעַ וּבֵין הַמַּיִם אֲשֶׁר מֵעַל לְרְקִיעַ וַיְהִי כֵן: (ח) וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לְרְקִיעַ שָׁמַיִם וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹקֶר יוֹם שְׁנַיִ: (ט) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִקּוּ הַמַּיִם מִתּוֹת הַשָּׁמַיִם אֶל מְקוֹם אֲוֶזַד וְתִרְאֶה הַיַּבֵּשֶׁת וַיְהִי כֵן: (י) וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לַיַּבֵּשֶׁת אֶרֶץ וּלַמַּקְוֹת הַמַּיִם יַמִּים וַיִּרְא אֱלֹהִים כִּי טוֹב:

4. כלי יקר בראשית א', ח'

ויקרא אלהים לרקיע שמים. לא רצה ה' שיקרא בשם רקיע כי שם זה מורה על הפירוד והמחלוקת מלשון וירקעו פחי הזהב. לרוקע הארץ. כי כל רקיע הוא מסך מבדיל בין שני דברים, ומטעם זה לא נאמר כי טוב בשני לפי שבו נברא המחלוקת, כי אין טובה כי אם במקום מציאת האחודות, ולכך נאמר בשלישי שני פעמים כי טוב אחת למלאכת יום שלישי ואחת לגמר מלאכת המים שיש בו צד אחדות שנאמר יקו המים אל מקום אחד ובעבור אחדות זה הזכיר כי טוב אבל ביום ב' אשר ממנו יוצא כל שינוי והוא התחלה לכל שינוי ומחלוקת לא נאמר בו כי טוב ולא רצה ה' שיקרא בשם רקיע המורה על מסך מבדיל ובין אחים יפריד, ונקרא בשם שמים המורה על השלום כי שמים נגזר מלשון אש מים שעשו שלום ביניהם ונתחברו ונעשה מהם שמים והיינו שאמרו רז"ל (אבות ה ח) כל מחלוקת שהיא לשם שמים כו' ר"ל מחלוקת שתכליתו השלום כהוראת שם שמים וק"ל. ולפי פשוטו לא נאמר כי טוב בשני לפי שלא היה בו בריאה חדשה כי הרקיע כבר נברא ביום ראשון וטעם לדבר לפי שיום שני התחלה לכל שינוי ופירוד על כן לא רצה הקב"ה להטביע טבע השינוי בשום נברא:

5. עולת ראיה א', עמ' שפ"ה-שפ"ט

"ת"ר הרוואה אוכלסי ישראל אומר ברוך חכם הרזים, לפי שאין דעתם דומה ול"ז ואין פרצופיהם דומים זה לזה" (ברכות שם).

כל שיסתכל יותר האדם בתכן הנפשות הפרטיות של בני"א, יותר ישתומם על ההבדל הגדול שיש בין תכונה לתכונה, בין מצד החנוך והלמוד שהכה שורש בלב כל אחד באורה פרטי, ומשונה משל זולתו, בין מצד התכונה הטבעית הקבועה בטבע היצירה, הפועלת ג"כ על המראה החיצוני של הגוף. ומ"מ דוקא ע"י השינויים הם מתאחדים כולם למטרה אחת, לבנין העולם בתעודתו הראויה לו. והרי יש להתפלאות על ההכמה העליונה, שע"פ הרזים הפנימיים, הידועים וגלויים רק לפנינו יתברך, מתקשרים ומתאחדים כל אלה ההפכים זה לזה, עד שע"פ צירוף כל הדעות והפרצופים השונים יצא בנין הרמוני מתאים מאד. ואילו היתה ידיעה לבני אדם בדבר השינוי הפנימי שלהם לא הי' כל אחד מושך כ"כ לחוגו בקנאה יתירה, והיתה הפרטיות מתבטלת, ומתוך ביטול הפרטיות לא הי' חומר לבנות את הכלל. ע"כ שם השם יתברך בטבע, שכל יחיד שבבני אדם אינו מתחם אל העולם כ"א ע"פ פרטיותו ומתגדר בה, ובוה הוא משלים את הראוי לו, ולפעמים הוא רואה רצונותיו של חברו כאילו הם מיותרים בעולם, ואילו הי' דעתו קרובה כ"כ לצירוי של חברו כמו שהוא קרוב לשל עצמו, היתה מתחלשת אצלו התיחדותו לעצמו, והי' חסרון בהשלמת פרטו, עד שמוזה היתה תוצאה לחסרון השלמה אל הכלל כולו. וע"כ נשארו בגלוי השינויים בכל תקפם, ובפנים בעומק רזי ההכמה העליונה, שם המה מתאחדים, עד שלסוף כשיושלם החינוך האנושי לא תהיה צריכה הפרטיות לשמירה מעולה כזאת, ויהפך אל העמים שפה ברורה לקרא כולם בשם ד' ולעבדו שכם אחד, אבל כ"ז שהחילוקים וההבדלים יש בהם צורך לעולם, הרזים שעל ידם מתאחדות כל הפלגות הם נתונים כנרתק ומכוסים מעיני בני אדם. ויען כי ישראל יהיו הגורמים, להוצאת הרזים הללו לאורם, מברך בראית אוכלסייהם: ברוך חכם הרזים.

6. כלי יקר ויקרא ב', י"ג

וכל קרבן מנחתך במלח תמלח. כדי להמליך את הקב"ה על כל ההפכים הנראין בעולם וגרמו לרבים לצאת למינות לומר מהתחלה אחת לא יצאו ב' הפכים, והנה מלח יש בטבעו דבר והפכו כי יש בו כח האש והחמימות ותולדות המים עד שאמרו חכמי הקבלה שהוא כנגד מדה"ד ומדת הרחמים, ע"כ נקרא ברית אלהיך כי בהקרבה זו כורתים ברית עם ה' להשליטו על כל ההפכים.

7. שפת אמת יום הכיפורים תרנ"א

כי באמת הנפשות קרובין. רק ע"י החטאים בא הריחוק ופירוד. כמ"ש עונותיכם היו מבדילין ביניכם לבין אלקיכם. ויש עבירות שגורמין פירוד בין אדם למקום ויש שגורמין פירוד בין אדם לחבירו. ויתכן לפרש מבדילין ביניכם ממש. וגם בין אלקיכם כנ"ל. וצריכין לתקן ב' מיני פירוד אלו. וז"ש עבירות שבין אדם לחבירו אינו דוקא גזילה וכדומה. רק עבירות שגרמו פירוד בין אדם לחבירו כמו לא תשנא כו' אחיך כו' וכדומה. ועד שירצה את חבירו פי' שיחזור להיות רוצה ואוהב את חבירו כמ"ש חז"ל ואהבת לרעך כמוך זהו כלל גדול בתורה. וביהכ"פ שמתכפרין העבירות נעשין בני' אחד. ... וז"ש כלל גדול בתורה:

8. בראשית כ"ז, י"ב-כ"ב

(יב) ויזרע יצחק בארץ ההוא וימצא בשנה ההוא מאה שערים ויברכהו יהוה: (יג) ויגדל האיש ויגף הלחף וגדל עד כי גדל מאד: (יד) ויהי לו מקנה צאן ומקנה בקר ועבדה רבה וקנאו אתו פלשתים: (טו) וכל הבארת אשר זופרו עבדי אביו בימי אברהם אביו סתמום פלשתים וימלאום עפר: (טז) ויאמר אבימלך אל יצחק לך מעמנו כי עצמת ממנו מאד: (יז) ויגף משם יצחק ויזון בנזול גרר וישב שם: (יח) וישב יצחק ויזופר את בארת המים אשר זופרו בימי אברהם אביו ויסתמום פלשתים אזורי מות אברהם ויקרא להן שמות כשמות אשר קרא להן אביו: (יט) ויזופרו עבדי יצחק בנזול וימצאו שם באר מים זויים: (כ) ויריבו רעי גרר עם רעי יצחק לאמר לנו המים ויקרא שם הבאר עשק כי התעשקו עמו: (כא) ויזופרו באר אזורת ויריבו גם עליה ויקרא שמה שטנה: (כב) ויעלתק משם ויזופר באר אזורת ולא רבו עליה ויקרא שמה רזובות ויאמר כי עתה הרזוב יהיה לנו ופרינו בארץ:

9. כלי יקר בראשית כ"ז, י"ט

ויחפרו עבדי יצחק בנחל וימצאו שם באר מים חיים. נתב הרמב"ן וכן בספר תולדות יצחק וכן בספר מנורת המאור, לפי שכל מה שאירע לאבות היה סימן לבנים על כן מצאו מקום לדרוש כל עניני בארות אלו על ג' בתי מקדשים שנקראו באר מים חיים, כי כשם שעשו מריבה על שני בארות, והשלישי קרא רחובות, כך במקדש ראשון ושני עשו האומות מריבה עם ישראל עד שהריבוה אבל השלישי שיבנה ב"ב קרא רחובות: ואוסיף אני משלי, להרחיב פרטי הענינים שיסכימו עם דרוש זה, ובו יתורץ מה שנאמר, כי עתה הרחיב ה' לנו ופרינו בארץ. כי כפי הנראה שמאמר ופרינו בארץ אינו טעם ללשון

יושבי בה, על כן אמר שבזמן מציאת השלום ופרינו בארץ כי לא יצטרכו לצאת מתוכה:

רחובות, על כן ארחיב בו הדבור בפרטי הענינים שכולם מתאימים עם מה שקרה לנו ומה שיהיה באחרית הימים. כי ידוע מ"ש רז"ל (יומא ט ע"ב) שבבית ראשון היה מצה ומריבה ושנאת חנם בין נשיאי ישראל שנקראו רועים, כמ"ש (ירמיה כג ד) והקימותי עליהם רועים. ונחרב הבית בסיבת המריבה שהיתה בין מלכי ישראל ומלכי יהודה. ובבית שני היתה מידת השנאת חנם בין כל ישראל כי פשה הנגע בכולם עד לאין מרפא. ועל כן כתיב בבאר ראשון ויריבו רועי גרר עם רועי יצחק, לרמזו גם לעתיד שתהיה מריבה בין רועי ישראל, ואגב גררה רבו גם רועי האומות עם ישראל. על כן קרא שם הבאר עשק כי התעשקו עמו, כי יש הבדל בין שנים המתקוטטים על דבר איזו עסק שביניהם, לבין שנים המתקוטטים בחנם על לא דבר כמנהג דורינו, וזה ההבדל בין בית ראשון לשני כי השנאה שהיתה בין רועי ישראל בבית ראשון היתה על עסק המלכות, כי נחלקה מלכות ישראל, וטבע הענין נותן שאין מלכות נוגעת בחברתה, על כן חשב כל אחד מהם שחבירו נכנס בגבולו, וע"י עסק זו רבתה המשטמה ביניהם. אבל השנאת חנם של בית שני, היה בחנם על לא דבר, כי אפילו הפחותים היו שונאים זה לזה על לא דבר, כי על כן נקראת שנאתם שנאת חנם אע"פ שלא היה לאחד שום עסק עם חבירו, ואין זה כי אם רוע לב והשטן היה מרקד ביניהם להכשילם זה בזה, כי מצא אלהים עונם ממקום אחר על כן הסיתם זה בזה למצוא עונו לשנוא. לכך ויחפרו באר אחרת ויריבו גם עליה ויקרא שמה שטנה לא הזכיר במריבה זו הרועים, רמז למריבת בית שני שהיתה בכל ישראל ע"כ קראה שטנה כי לא מצאו סבה אל דברי ריבותם, כ"א מה שהיה ודאי השטן מרקד בין קרניהם אשר בהם ינגחו זה לזה, כמ"ש (ויקרא כו לז) וכשלו איש באחיו:

ובבאר השלישי לא רבו עליה, כי בית המקדש השלישי יבנה ע"י מלך המשיח, שנאמר בו (ישעיה ט ז) למרבה המשרה ולשלום אין קץ, כי אך שלום ואמת יהיה בימיו. על כן נקרא רחובות כי אז ירחיב ה' את גבולם, כי בזמן שהמריבה מצוייה או שני עברים נצים, אף בהיותם בעיר גדולה כאנטוכיא לא נשא אותם לשבת יחדיו, ואף במקום רחבת ידים מאוד צד להם המקום ולא יסבלם, כאשר בעונינו עוד היום מנהג זה מצוי בינינו. ובהפך זה בזמן ששלום על ישראל אע"פ שפרינו בארץ, ויהיו הדדים עליה רבים עד מאוד, מ"מ רחבת ידים להם ואין צד להם כדמסיק במס' (סנהדרין ז). כד הוה רחיקותין עזיזא אפותיא דספסירא הוה שכיבן, השתא דלא סגי רחיקותין פוריא בת שיתין גרמידי לא סגי לך, ע"כ נאמר כי הרחיב ה' לנו, אף על פי שפרינו בארץ ויהיו הדדים עליה רבים מכל מקום הארץ לפניהם רחבת ידים ועוד שמעינו בבית שני שמחמת המחלוקת יצאו שלימים וכן רבים מן הארץ מרעת